

Мынбаева Акбилек Пазылхановнаның 6D011700 – «Қазақ тілі мен әдебиеті» мамандығы бойынша (PhD) философия докторы дәрежесін алу үшін жазылған «Филолог-мамандардың мәдени-тілдік құзыреттілігін мәтін арқылы қалыптастыру (жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесінде)» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына

АННОТАЦИЯ

Зерттеу жұмысының өзектілігі. Қазіргі таңда жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесі одан әрі жалғастырылып, мәдени-тілдік құзыреттілігі қалыптасқан маманды даярлау бүгінгі заман талабына сай қажеттіліктен туындап отыр. Ал сол филолог-мамандардың мәдени-тілдік құзыреттілігін қалыптастыру білім беру жүйесінің жаңа қырынан оқытумен үйлесетін бірі ғана емес, соның ішінде филолог-маманның шеберлігіне, жалпы мәдениетіне, тілдік тұлғасының қалыптасуына, таным деңгейіне үлкен мән беру – өзекті мәселе. Ал, магистранттардың бұл сапалы жағын мәдени мұраларымыз орын алған мәтін арқылы жүзеге асыру жоғары оқу орны педагогикасы ғылымындағы маңызды жағдай. Магистранттардың мәдени-тілдік құзыреттілігін мәтін арқылы қалыптастыру мәселесі ұлттық мәдениетімізді дамытуға, мәдени мұраларымыздың мәнін түсіну, тарихты зерделей отырып, жан-жақты дамыған, рухани мәдениетті жеке тұлға тәрбиелеуде мәнінің аясы кең. Мәдени-тілдік құзыреттілік адамның өмірге деген көзқарасы мен белсенділігін арттырады, оның кәсіби қызметі мен әр алуан әлеуметтік салаларды бағдарлайтын қабілетін анықтайды, сонымен бірге оның әлеуметтік санасы мен ішкі әлемін үйлесімділікке жетелейді. Алдына белгілі бір мақсат қоя білетін, сол мақсаттарға қол жеткізу жолдарын қарастыруға, ерікті шешім қабылдауға, олардың орындалуын өз жауапкершілігіне алуға қабілетті, жігерлі, беделді мамандарға қоғамда қажеттілік туындап отырған сәтте осындай көп қырлы сапаның маңыздылығы арта түсуде. Бүгінгі таңда «мәдени құзыретті» тұлғаға бірыңғай көзқарастардың жоқтығын ғылыми жұмыстарға талдау жасау барысы көрсетті. Мәдени-тілдік құзыреттіліктің ғылыми түрде белгілі құрылымы жоқ, әрі оны белгілеп беретін анықтамалар да бір жүйеге түспеген. Мәдени-тілдік құзыреттілікті қалыптастыруда магистранттардың тұлғалық өсуіне және барлық оқу үдерістерінің тиімді болуына оң әсері әбден мүмкін. Сол себепті магистранттардың тұлғалық өсуін айқындайтын әрі жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесінде оқу үдерістерін өркендетуге ықпал жасай алатын мәдени-тілдік құзыреттілігін көп қырлы тұлғалық сапасында қалыптастырудың мәні биік.

Елбасы Н.Ә.Назарбаев халыққа Жолдауында болашақ ұрпақ үшін заманауи әдістер мен технологияларды енгізу, білімге қолжетімділікті кеңейту, білім сапасын арттырумен қатар, ғылым саласын дамыту үшін кәсіби мамандарды даярлауды міндет етіп қойды. Осы міндеттерді жүзеге асыру талаптары бүгінгі білім беру жүйесінде болашақ мамандардың кәсіби-интеллектуалдық әлеуетін жетілдіріп, мәдени-тілдік құзыреттілігін

калыптастырудың қажеттілігін туғызды. Мәңгілік ел мұратын бағдар еткен отандық білім беру саласында ұлттық құндылықтардың бірі ғана емес, бірегейі – ана тілімізді өркендету мақсатында жоғарыдан кейінгі білім беру деңгейінде болашақ филолог-мамандардың мәдени-тілдік құзыреттілігін қалыптастыру бүгінгі күннің өзекті мәселесіне айналып отыр.

Магистранттардың мәтінмен концептуалды жұмыс жасау дағдылары мен шеберліктерін игеруі, оның әдістемелік трансформация мен өзіндік тілдік туындыларды талдай алу қабілеттеріне ие болуы мәдени-тілдік құзыреттілікті қалыптастырудың басты әрі маңызды шарты болып саналады. Мәтіннің айрықша белгілері – оның бейнелілігі мен ұлттық және мәдени реалийлерінің бірге қамтылуы. Тілдің бірліктері мен көркем мәтін дискурсы магистранттардың шығармашылыққа негізделген мәдени-тілдік құзыреттілігін қалыптастырудың интеграциялық үдерісін ұйымдастыруға септігін тигізеді. Сонымен қатар, көркем мәтін меңгеріліп отырған тілде лексиканың, грамматикалық тәсілдердің көп болуымен де ерекшеленеді. Магистранттардың, әсіресе, кәсіби білім берудегі жұмыстарының құндылығы – қай стильдегі мәтін болса да тығыз байланыстылығында. Көркем мәтін – көркем әдеби тілдің материалдары негізінде тілдік дағдылардың дамуына септігін тигізеді.

Мәтін арқылы мәдени-тілдік құзыреттілікті қалыптастыру мәселесін лингвомәдениеттану қырынан шетелдік ғалымдардан А.В. Карасик, О.В. Матровская, А.Г. Минченков, Ю.Ю. Саксонова, Г.Г. Слышкин, Н.В. имко, В.Н. Телия, В.И. Хайруллин, С.А. Циркунова, Н.А. Чес, Д.Е.Эртнер, отандық ғалымдар қатысымдық тұрғысынан Ф. Оразбаева, тілдің танымдық қырларын лингвокогнитологиялық, лингвомәдениеттанымдық аспектіде Р. Сыздықова, Ж. Манкеева, Н. Уәли, Г. Қосымова, Г. Смағұлова, Г. Сағидоллақызы, С. Жапақов, Б. Тілеубердиев, А.Әмірбекова, Ә.Әлметова қарастырса, оқу үдерісіне енгізуде дидактикалық аспектіде Ж. Даулетбекова, Р. Рахметова, Ж. Абилхаирова, А. Мұқаметқаримованың еңбектерінде көрініс тапты.

Ғылыми-зерттеу еңбектеріне жасалған талдаулар білім алушылардың бойында мәдени-тілдік құзыреттілікті қалыптастыру мәселесіне ерекше ден қойып, жаңа бағытта зерделеудің көкейкестілігін айқындай түсті. Өйткені білім нәтижесі құзыреттілік түрінде бағалана бастаған жаңа уақыт талабы оның әрбір компонентін тың бағыттарда зерттеу керектігін көрсетеді. Тіл мен мәдениет бірлігіндегі бұл құзыреттілік бойынша талас тудырып жүрген мәселелердің бір ізге түсіріліп, теориялық және практикалық тұрғыдан жан-жақты талдауды қажет ететіні көрінеді.

Көркем мәтін негізінде алынып отырған мәдени-тілдік құзыреттілікті құрайтын құрауыштарына жекелеген ғалымдардың еңбектерінде ғылыми түрде түсініктеме берілгенімен, оны оқыту үдерісінде қалыптастыру жайы зерттеу нысаны ретінде қарастырылмаған. Осының салдарынан ЖОО-дан кейінгі білім беру үдерісі кезеңінде филолог-мамандардың мәдени-тілдік құзыреттілігін қалыптастыру мүмкіндігінің ауқымдылығы мен оны арнайы зерттеп, ғылыми-әдістемелік тұрғыдан негіздеудің арасындағы; көркем

мәтіннің мәдени-тілдік сипатын оқыту үдерісінде білім алушының мәдени-тілдік құзыреттіліктерін өзара бірлікте сабақтастырудың қажеттілігі мен оны оқыту үдерісінде жүзеге асырудың арасындағы; мәдени-тілдік бірліктердің теориялық жағынан тұжырымдалуы мен оның түпкі нәтиже ретінде қалыптасуы арасындағы қайшылықтар пайда болып отыр. Осы қайшылықтар «Филолог-мамандардың мәдени-тілдік құзыреттілігін мәтін арқылы қалыптастыру (жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесінде)» атты зерттеу тақырыбының өзектілігіне дәлел бола алады.

Зерттеу нысаны: жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру үдерісінде білім алушылардың мәдени-тілдік құзыреттіліктерін дамыту үдерісі.

Зерттеу пәні: мәтін арқылы магистранттардың мәдени-тілдік құзыреттілігін қалыптастырудың әдістемесі.

Зерттеу жұмысының мақсаты: тұлғаның кәсіби-интеллектуалдық, кәсіби-мәдени деңгейінің көрсеткіші саналатын мәдени-тілдік құзыреттілікті жетілдірудің ғылыми-әдіснамалық негіздерін зерделеп, тілді оқыту үдерісінде оны қалыптастырудың әдістемесін жасау және оның тиімділігін тәжірибелік-эксперименттен өткізу.

Зерттеудің міндеттері:

- қазіргі білім беру парадигмасындағы тіл мен мәдениет бірлігін антропоөзектілік бағытында қарап, мәдени-тілдік құзыреттіліктің саралануы қазақ лингвомәдениеттану саласының дамуына өзіндік үлес қосатынын дәйектеп, жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру мазмұнының жаңартылуына септігін тигізетінін көрсету;

- зерттеу тақырыбына қатысты шетелдік және отанық ғылыми еңбектерге талдау жасай отырып, мәдени-тілдік құзыреттіліктің компонентін айқындап, берілген анықтамаларды жүйелеу;

- жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру үдерісінде филолог-мамандардың мәтін арқылы мәдени-тілдік құзыреттіліктерін қалыптастырудың әдіснамалық негіздерін айқындау;

- болашақ кәсіби-интеллектісі жоғары, мәңгілік елдің құндылықтарын бойына сіңіре отырып, филолог-мамандардың мәдени-тілдік құзыреттілігін қалыптастыру үшін білім беру үдерісіне қосымша оқу пәнінің оқу бағдарламасы мен тапсырмалар жүйесін дайындау;

- ұсынылған оқыту әдістемесін тәжірибе жүзінде дәлелдеу.

Зерттеудің ғылыми болжамы: *Егер* жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру үдерісінде филолог-мамандардың мәдени-тілдік құзыреттілігін мәтін арқылы қалыптастырудың ғылыми-әдіснамалық аспектілері айқындалып, қоғам мен ғылым интеграциясы негізінде магистранттардың мәдени-тілдік құзыреттілігін қалыптастыру мүмкіндіктеріне мән берілсе, оқу-тәрбие процесіндегі шарттары айқындалса және әдістері жүйеленсе, *онда* филологиялық мамандықтар магистранттарының ұлттық сана-сезімі жоғары, адамгершілік мінез-құлық қасиеттерін бойына жинаған, тілдік мәдени құзыреті қалыптасқан тілдік тұлғаны дамыту мүмкіндігі арта түсер еді. **Өйткені** білім алушылардың тілдік тұлғасын теориялық біліммен сабақтастырылған ұлттық құндылықтарды суреттейтін көркем мәтіндер

арқылы қалыптастырудың өмірлік маңызы ерекше, ол ғылыми-педагогикалық, ақпараттық-интеллектуалдық, ұйымдастырушылық іс-әрекеттерді өзара бірлікте жүзеге асыруға жол ашады.

Зерттеудің жетекші идеясы. Мәтін арқылы магистранттардың мәдени-тілдік құзыреттілігін қалыптастыру – кәсіби-интеллектуалды маман даярлаудың аса маңызды бөлігі, сондықтан оны жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесінде мақсатты түрде жүзеге асыру жаңа тұрпатты маманның кәсіби-тілдік тұлғасын дайындауға бағыттайды.

Зерттеудің әдіснамалық және теориялық негіздері: Философия, психология және педагогика ғылымдарының жеке адамды дамыту туралы ілімдері, ұлттық дәстүрлердің философиялық және психологиялық теориясы, оқу-тәрбие үдерісінде ұлттық құндылықтарды пайдаланудың жеке тұлғаны қалыптастырудағы рөлі туралы психологиялық-педагогикалық тұжырым, этнопедагогиканың теориялық қағидалары, ұлттық тәлім-тәрбие, теория мен тәжірибе арасындағы байланыстар негізге алынды.

Зерттеу әдістері: Зерттеу проблемасы бойынша лингвистикалық, философиялық, психологиялық, педагогикалық, ғылыми-әдістемелік әдебиеттерге теориялық талдау жасау, озат педагогикалық іс-тәжірибелерді жинақтау, эксперимент жүргізу, жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесін бақылау, магистранттармен әңгіме жүргізу, сауалнамалық тест алу, эксперимент нәтижелерін өңдеу және қорытындылау.

Зерттеу жұмысының ғылыми жаңалығы:

- жоғарыдан кейінгі білім беру үдерісінде магистранттың мәдени-тілдік құзыреттіліктерін қалыптастырудың ғылыми-әдіснамалық негіздері анықталып, мәдени-тілдік құзыреттілік компоненттері айқындалды;

- филолог-маманның мәдени-тілдік құзыреттілігін мәтін арқылы қалыптастырудың дүниетанымдық, тұлғалық-әлеуеттік аспектілері нақтыланды;

- мәтін арқылы филолог-мамандардың мәдени-тілдік құзыреттіліктерін қалыптастырудың моделі жасалды;

- мәтін талдаудың лингвистикалық, лингвостилистикалық, филологиялық, кешенді түрлері туралы отандық және шетелдік ғалымдардың еңбектері бірізді жүйеленіп, мәтін талдаудың концептуалды моделі ұсынылды;

- ұсынылған әдістеменің тиімділігі эксперимент арқылы дәйектелді.

Зерттеу жұмысының теориялық маңызы: Диссертацияның басты тұжырымдары қазақ тіл біліміндегі лингвомәдениеттану, этнолингвистика, семантика, стилистика, тіл мәдениеті салаларын ғылыми тұрғыдан толықтырады. Зерттеу материалдары мен теориялық қорытындылары тіл мен ойлау, тіл мен сөйлеудің өзара қарым-қатынасын терең түсінуге, мәтін арқылы мәдени-тілдік құзыреттілігін қалыптастырудың ЖОО-дан кейінгі білім беру үдерісінде жоғары дәрежеде үлес қосады.

Зерттеудің практикалық маңыздылығы: Зерттеу жұмысының нәтижелерінің тиімділігі педагогикалық эксперимент барысында дәлелденді. Жоғары оқу орындарында магистранттардың мәдени-тілдік құзыреттілігін

калыптастыру әдістемесі жасалып, практикаға енгізілді. «Көркем мәтін: лингвомәдени және концептуалды талдау» атты қосымша оқу пәні бағдарламасы жасалды. Зерттеу нәтижелерін болашақ мамандардың мәдени-тілдік құзыреттілігін қалыптастыру мақсатында жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру үдерісінде, сондай-ақ мамандардың біліктілігін жетілдіру институттарында қолдануға болады.

Зерттеу нәтижелерінің дәлелділігі мен негізділігі: Зерттеу жұмысының нәтижелері әдіснамалық тұрғыда дәлелденуімен, зерттеу әдістерінің тиімділігімен, зерттеу еңбектеріне талдау жасалуымен, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік университеті мен Аймақтық әлеуметтік-инновациялық университетіндегі магистратураның «6M011700 – қазақ тілі мен әдебиеті», «6M020500 – филология» мамандықтарына «Көркем мәтін: лингвомәдени және концептуалды талдау» қосымша оқу пәнінің оқу үдерісіне енгізілуімен қамтамасыз етілді.

Зерттеу жұмысының кезеңдері:

Зерттеу үш кезеңде жүзеге асырылды:

Бірінші кезең (2013-2014 жылдар). Эмприкалық материалдар жинақталды, бастапқы бақылаулар жүргізілді, 6M011700 – Қазақ тілі мен әдебиеті, 6M020500 - Филология мамандықтары бойынша білім алып жатқан магистранттарды оқытудың тәжірибелері қарастырылды, сондай-ақ, зерттеу мәселесіне қатысты философиялық, психологиялық-педагогикалық және әдістемелік әдебиеттерге талдау жасалды. Филолог-мамандардың мәдени-тілдік құзыреттілігін қалыптастырудың оқу-әдістемелік жүйесі мен білім беру технологиялары сараланды.

Екінші кезең (2014-2015 жылдар). Педагогикалық эксперименттің анықтаушы кезеңінде магистранттардың көркем мәтінді филологиялық талдау барысында мәдени-тілдік құзыреттілігін қалыптастырудың жайы талданды, оны жетілдірудің жолдары нақтыланды. Қалыптастырушы эксперименттің мақсаты мен жүйесі анықталды, мәдени-тілдік құзыреттілікті қалыптастырудың ғылыми-әдістемелік болжамы жасалды. ЖОО-дан кейінгі білім беру үдерісінде филолог-мамандардың мәдени-тілдік құзыреттілігін қалыптастыруға арналған оқыту эксперименті материалдары сынақтан өткізілді. Тәжірибелік-эксперименталды кезеңде жұмыстың мазмұнына, тәсілдер мен формаларды таңдау ісіне, магистранттардың мәдени-тілдік құзыреттілігін қалыптастыру технологиясын жүзеге асырудың құралдарына бірқатар түзетулер енгізілді.

Үшінші кезең (2015-2016 жылдар). Зерттеудің болжамына сәйкес білім алушылардың мәдени-тілдік құзыреттіліктерін қалыптастыруға арналған әдістеме бойынша эксперимент жұмыстарының нәтижелері талданды. Бұл кезеңде ұсынылып отырған зерттеу болжамы, құрастырылған технологияның тиімділігі эксперимент арқылы тексерілді, зерттеу барысында алынған нәтиже-қорытындылар жүйеленді. Осы кезең аралығында зерттеу тұжырымдары мен қорытындылары тұжырымдалып, диссертация түрінде рәсімделді.

Қорғауға ұсынылатын негізгі тұжырымдар:

- мәдени-тілдік құзыреттілік – тілдік тұлғалардың тіл арқылы көрінетін бүкіл мәдени құндылықтар жүйесін білуі, ұлт тілінде қалыптасқан мәдениет туралы білім жүйесін иеленуі және осы білімді практикалық әрекет барысында тиімді қолданумен байланысты арнайы дағдылардың біртұтас жиынтығы. Оның құрауыштары ретінде мәтіндегі тірек бейнелерді анықтау қабілеті; сөздің коннотативті мағынасын анықтау қабілеті; мәтіннен мәдени-тілдік бірлікті анықтау дағдысы; ұлттық-маркерленген бірлікті ақиқаттың белгілі бір үзіндісінің толыққанды бейнесіне қатысты қалыптастыру үшін бос орын құрылымын толтыру дағдылары саналады;

- филолог-мамандардың мәдени-тілдік құзыреттілігін тілдік тұлға – мәтін – ұлттық тілдік тұлға үштігінде қалыптастыру, тіл мен мәдениетті өзара бірлікте зерделеу, оқыту үдерісінің ғылыми-практикалық құндылығын арттырады. Көркем мәтіндерді интегративті зерттеу мен талдау болашақ оқытушы-филологтың кәсіби дайындығының сапасын қамтамасыз етудің басты шарты болып саналады;

- жоғарыдан кейінгі білім беру жүйесінде магистранттың мәдени-тілдік құзыреттілігін қалыптастыру қазіргі білім жүйесіндегі отандық озық тәжірибелер мен әлемдік жаңа бағыттардың бірлігін жүзеге асырудың аса маңызды құрамдас бөлігі болып саналады. Себебі заманауи білім беру үдерісінің ең басты міндеті – білім алушының ойлау, сөйлеу, еңбек мәдениетін, өзіндік қабілеттері мен шығармашылық әлеуетін көтеруге, дамытуға, жетілдіруге мүмкіндік беру. Сондықтан білім беру нәтижелерін жаңа аспектіде қарастыру кәсіби-интеллектуалдық деңгейі жоғары мамандардың мәдени-тілдік құзыреттілігін жетілдірудің кепілі болып саналады;

- болашақ филолог-мамандардың мәдени-тілдік құзыреттілігін қалыптастыру ғылыми-әдіснамалық қағидаларға сай жүргізілген жағдайда теориялық білім мен мәдени-тілдік дағдыларды өзара бірлікте жүзеге асыру мүмкіндіктері артады. Білім мен практикалық білікті ұштастыра отырып, тұлға бойына сіңіруде білім мазмұнын сабақтастық, жүйелілік, білім беруді аксиологияландыру ұстанымдары негізінде тұлғаның тілдің бейнелі-ассоциативтік қызметін білу; тұлғаның эмоциясын тудырып, бағалауға түрткі болатын мәдени маңызды тілдік бірліктердің қажетті жинағын білу (концептің ішкі, сыртқы құрылымдары); синхронды және диахронды сипаттағы мәдени қондырғылар жүйесін білу білім беру жүйесінің концептуалды негізін құрайды;

- магистранттың мәдени-тілдік құзыреттілігін дамытуға бағытталған білім мазмұнын меңгерту оқытудың озық әдістерін инновациялық технологиялар тұрғысынан ұштауды қажет етеді. Ол үшін білім алушылардың кәсіби-интеллектуалды әлеуетін арттыруға, филолог-маманның мәдени-коммуникативті қабілеттерін дамытуға, аксиологиялық аспектіде шыңдауға ықпал ететін интерактивті әдістерді кеңінен қолдану шарт;

- ұлттық менталды характерлер жиынтығы болып табылатын көркем мәтіннің тілдік репрезентациясы әр алуан мәдени-тілдік бірліктер арқылы

жүзеге асады және концептілердің көркем мәтіндегі тілдік көріністері тілдік деңгейлерде байқалады. Бұл филолог-маманның тезаурустық қорын дамытуға, мәдени-тілдік құзыреттіліктерін қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Зерттеу жұмысының апробациясы: Зерттеу жұмысының мазмұнын құрайтын негізгі тұжырымдар мен нәтижелер 17 еңбекте жарияланды. Зерттеу барысында Scopus нөлдік емес импакт-факторы бар халықаралық ғылыми басылымдарда «Methods of forming lingua-cultural competence in postgraduate education system» («Mediterranean Journal of Social Sciences» (Италия), «Fundamentals of Cognitive Metaphor» (Asian Social Science), Innovative Methods in Education (Biosciences Biotechnology Research Asia (Индия), «Профессор Қ.Қ.Жұбанов және қазіргі тіл білімі, әдебиеттану және әдістеме саласындағы ғылыми-әдіснамалық зерттеулер» атты халықаралық ғылыми-практикалық конференцияда, «Профессор Ә. Құрышжанұлы және түркі дүниесі. Тіл. Тарих. Руханият.» атты халықаралық ғылыми-теориялық конференция, «Академик Ө.Айтбайұлы және мемлекеттік тіл мәселелері» атты халықаралық ғылыми-теориялық конференция, «ҚР тәуелсіздігінің 25 жылдығына арналған ХІХ Аханов оқулары «Тіл-құрал – қуатты күш» халықаралық ғылыми-теориялық конференция, «Prospects of world science-2014 of XI international research and practice conference (Украина)» халықаралық конференция материалдарында және ҚР Білім және ғылым саласындағы бақылау комитеті ұсынған басылымдарда жарияланды.

Зерттеу жұмысының құрылымы мен мазмұны. Диссертация кіріспеден, үш тараудан, қорытындыдан және пайдаланылған әдебиеттер тізімінен тұрады.

Кіріспеде зерттеудің өзектілігі, зерттеу жұмысының мақсаты мен міндеттері, нысаны, пәні, болжамы, ғылыми жаңалығы, зерттеу кезеңдері, зерттеу базасы, теориялық және практикалық маңыздылығы, қорғауға ұсынылатын қағидалар қамтылған.

«Филолог-мамандардың мәдени-тілдік құзыреттілігін мәтін арқылы қалыптастырудың ғылыми-теориялық негіздері» атты бірінші тарауда қазіргі ғылыми-педагогикалық парадигмадағы мәдени-тілдік құзыреттілік мәселесі, филолог-мамандардың мәдени-тілдік құзыреттілігін мәтін арқылы қалыптастырудың тіл мен мәдениет бірлігі, лингвистикалық аспектісі қарастырылған.

«Филолог-мамандардың мәдени-тілдік құзыреттілігін мәтін арқылы қалыптастырудың әдіснамалық негіздері» атты тарауда зерттеу мәселесі бойынша философиялық, психологиялық, педагогикалық әдебиеттерге талдау жасалынды. Осы талдау нәтижесінде жасалған тұжырымдамалар мен ұстанымдар негізінде ЖОО-дан кейінгі білім беру үдерісінде филолог-мамандардың мәдени-тілдік құзыреттілігін қалыптастырудың әдіснамалық негіздемесі айқындалды.

«Магистранттардың мәдени-тілдік құзыреттілігін мәтін арқылы қалыптастырудың эксперименттік-тәжірибе жұмысы» атты тарауда филолог-мамандардың мәдени-тілдік құзыреттілігін мәтін арқылы қалыптастыруда талдау түрлері мен білім беру мазмұны, әдістері мен

тәсілдері жүйеленіп, олардың тиімділігі тәжірибелік-эксперименттік жұмыстардың қорытындылары арқылы дәлелденді.

Қорытындыда зерттеу жұмысының нәтижелері негізінде тұжырымдар мен ұсыныстар берілген.

АННОТАЦИЯ

диссертации Мынбаевой Акбилек Пазылхановны на тему «Формирование культурно-языковой компетенции филологов посредством текста (в послевузовской системе образования)»

Специальность 6D011700 – Казахский язык и литература

На соискание ученой степени доктора философии (PhD)

Актуальность исследования. Работа над формированием культурно-языковой компетенции специалистов-филологов соответствует требованиям современного развития послевузовского образования. Формирование культурно-языковой компетенции магистрантов связано не только с обучением по новым технологиям: большое значение имеет также мастерство, общая культура, мировоззрение, становление и развитие языковой личности филолога. Формирование культурно-языковой компетенции обучающегося посредством текста содействует развитию всесторонне развитой личности, освоившей национальную культуру, осознающей суть и значение культурного наследия.

Культурно-языковая компетенция расширяет мировоззрение человека, позволяет ему активно проявлять себя в профессиональной деятельности, ориентироваться в социально-экономических и других сферах, она способствует духовной гармонии личности и повышению социального сознания. Таким образом, когда в обществе существует потребность в многогранной, энергичной, инициативной, авторитетной личности, которая может ставить перед собой цели и задачи и определять пути их достижения, которая берет на себя ответственность, возрастает значение культурно-языковой компетенции специалиста. Анализ работ по этой теме показал, что нет единого мнения о понятии «культурная компетенция» личности, нет также научного определения понятия «культурно-языковая компетенция». А между тем практика убеждает, что формирование культурно-языковой компетенции призвано положительно повлиять на становление личности обучающегося и на весь учебный процесс.

Президент РК Н.А. Назарбаев в Послании народу отметил, что наряду с внедрением методик и технологий, расширением доступности и повышением качества образования для развития науки необходима подготовка квалифицированных специалистов. Выполнение этой задачи требует совершенствования системы образования, специальной работы, направленной на формирование культурно-языковой компетенции будущих магистров филологии. В отечественной системе образования формирование культурно-языковой компетенции филологов, несущих огромную ответственность за процветание родного языка, становится одной из актуальных задач.

Освоение магистрантами мастерства концептуальной работы с текстом, приобретение ими навыков методической трансформации и анализа своеобразных языковых произведений художественного стиля речи является главным условием формирования культурно-языковой компетенции.

Особенности текста – это его образность, отражающая национальные и культурные реалии. Языковые единицы и дискурс художественного текста содействуют организации интеграционного процесса формирования культурно-языковой компетенции магистрантов, основанного на творчестве. Поскольку язык осваиваемого текста отличается лексико-грамматическим своеобразием, значимость работы магистрантов, особенно в сфере профессионального образования, какого бы стиля ни был текст, заключается в умении видеть и понимать его языковые достоинства. Художественный текст на основе анализа его лингвистических особенностей содействует развитию коммуникативных навыков обучаемых.

Вопросы формирования культурно-языковой компетенции посредством текста рассмотрены в работах русских учёных А.В.Карасика, О.В.Матровской, А.Г.Минченкова, Ю.Ю.Саксоновой, Г.Г.Слышкина, Н.В.Тимко, В.Н.Телии, В.И.Хайруллина, С.А.Циркуновой, Н.А.Чеса, Д.Е.Эртнера [23]. В трудах отечественных учёных Ф.Оразбаевой, Р.Сыздыковой, Ж.Манкеевой, Н.Уали, Г.Косымовой, Г.Смагуловой, Г.Сагидоллақызы, С.Жапаковой, Б.Тлеубердиева, А.Амирбековой, А.Алметовой исследуются различные подходы к познанию языка в лингвокогнитологическом, лингво-культурно-познавательном аспектах.

В трудах учёных, исследующих вопросы коммуникативной компетентности, определяется актуальность формирования культурно-языковой компетенции, содержатся указания на необходимость всестороннего рассмотрения проблем единства языка и культуры, языка и речи. Обращая особое внимание на оценку знаний с позиций компетентности, следует обратиться к характеристике каждого компонента. На сегодняшний день недостаточно точно определен состав компонентов культурно-языковой компетенции, взятых на основе художественного текста. Не рассмотрены также вопросы, связанные с дидактическим планом их освоения, вследствие чего возникает противоречие между необходимостью формирования культурно-языковой компетенции и ее недостаточным содержательным и методическим обеспечением при подготовке филологов на отделении послевузовского образования. Это противоречие определяет актуальность темы исследования **«Формирование культурно-языковой компетенции филологов посредством текста (в послевузовской системе образования)»**.

Возникает необходимость в специальном исследовании, в котором будет представлено теоретическое обобщение компонентов культурно-языковой компетентности и дано научное обоснование содержательного и методического обеспечения работы по формированию культурно-языковой компетенции магистрантов на этапе их послевузовского становления.

Объект исследования: процесс развития культурно-языковой компетенции филологов в послевузовском образовании.

Предмет исследования: методика формирования культурно-языковой компетенции магистрантов посредством текста.

Цель диссертационного исследования: определить основы научно-методического обеспечения работы по формированию и совершенствованию культурно-языковой компетенции как показателя интеллектуального, профессионального и культурного уровня личности; создание методики их формирования в процессе обучения и проверка её эффективности опытно-экспериментальным путём.

Задачи исследования:

- рассмотреть единство языка и культуры в формате современного образования и антропологической актуальности, определить значимость анализа культурно-языковой компетентности для казахской лингвокультурной сферы

- на основе анализа отечественной и зарубежной литературы по рассматриваемой теме выявить, систематизировать и описать компоненты культурно-языковой компетентности;

- определить методологическую основу использования текстов в учебном процессе послевузовского образования для становления и развития культурно-языковой компетенции филологов;

- разработать программу и подготовить задания к элективному курсу «...», ориентированному на формирование культурно-языковой компетенции филологов, повышение уровня их профессиональной подготовки;

- апробация представленной методики обучения на практике.

Научная гипотеза исследования. В условиях интеграции общества и науки повышается значимость культурно-языковой компетенции магистров. В работе определены аспекты и условия формирования культурно-языковой компетенции филологов путем использования текстов. Систематизированы и описаны эффективные методы познавательной деятельности магистрантов, призванные повысить их национальное самосознание, способствовать развитию личности с высокими морально-этическими принципами, со сформированными культурно-языковыми компетенциями. Освоение личностью национальных ценностей на материале художественных текстов предполагает целенаправленную работу по овладению знаниями и навыками, необходимыми для профессионального становления, предполагающего грамотную организацию познавательной, научно-педагогической, информационно-интеллектуальной, организаторской деятельности.

Ведущая идея исследования. Формирование культурно-языковой компетенции магистрантов посредством текста следует рассматривать как одно из условий интеллектуальной и профессиональной подготовки магистра специальности «Филология», так как в системе послевузовского образования организуется целенаправленный процесс становления специалиста новой формации.

Методологические и теоретические основы исследования. Взяты за основу философские, психологические и педагогические учения о развитии личности, философские и психологические теории национальных традиций, психолого-педагогические концепции использования национальных

ценностей в формирования личности, теоретические принципы этнопедагогике, связи национального обучения, теории и практики.

Методы исследования. Теоретический анализ лингвистической, философской, психологической, педагогической литературы по исследуемой проблеме, сбор передового педагогического опыта, проведение эксперимента, контроль системы послевузовского образования, беседы с магистрантами, анкетирование, обработка результатов эксперимента и подведение итогов.

Научная новизна исследования:

- проанализированы научно-методологические основы формирования культурно-языковой компетенции магистрантов и охарактеризованы компоненты культурно-языковой компетенции;

- определены мировоззренческие, социально-личностные аспекты формирования культурно-языковой компетенции филологов посредством текста;

- составлена модель формирования культурно-языковой компетенции филологов посредством текста;

- изучена и проанализирована отечественная и зарубежная литература, посвящённая особенностям лингвистического, лингвостилистического и комплексного анализа текста, предложена концептуальная модель анализа текста;

- экспериментально выяснена эффективность предложенной методики.

Теоретическое значение исследования. Основные выводы диссертации дополняют научные положения таких сфер языкознания, как лингвокультурология, этнолингвистика, семантика, стилистика, культура языка. Работа посвящена исследованию путей формирования культурно-языковой компетенции филологов в учебном процессе послевузовского образования путем использования текстов как речевых произведений, оказывающих существенное влияние на развитие языка и мышления, языка и культуры, языка и речи.

Практическое значение исследования. Результаты исследования аргументированы в ходе педагогического эксперимента. Разработана и внедрена в практику методика формирования культурно-языковой компетенции магистрантов посредством текста. Составлена программа дисциплины «Художественный текст: лингвокультура и концептуальный анализ». Результаты исследования могут быть использованы на отделении послевузовского образования в работе по формированию культурно-языковой компетенции будущих специалистов посредством текста, а также в институтах повышения квалификации специалистов.

Обоснованность результатов исследования мотивирована методологией исследования, эффективностью использованных методов, анализом научных трудов, внедрением в обучение магистрантов Южно-Казахстанского государственного педагогического института и Регионального социально-инновационного университета специальностей 6М011700 –Казахский язык и литература и 6М020500–филология элективной

дисциплины «Художественный текст: лингвокультурный и концептуальный анализ».

Этапы исследования

Исследование проведено в **три этапа**:

Первый этап (2013–2014 годы). Собран эмпирический материал, проведены первые наблюдения, проанализирована практика обучения магистрантов специальностей 6М011700 – Казахский язык и литература и 6М020500 – филология, изучена философская, психолого-педагогическая и методическая литература по исследуемой проблеме, содержательное и методическое обеспечение процесса формирования культурно-языковой компетенции филологов.

Второй этап (2014–2015 годы). На определяющем периоде педагогического эксперимента проанализированы подходы к формированию культурно-языковой компетенции в процессе филологического анализа художественного текста, установлены возможности для дальнейшего совершенствования этого направления работы. Определены цели и система формирующего эксперимента, разработана научно-методическая гипотеза развития культурно-языковой компетенции в условиях послевузовского обучения. Было организовано опытное обучение, ориентированное на формирование культурно-языковой компетенции магистрантов. В ходе экспериментальной проверки в содержание работы вносились коррективы, шел активный процесс учебно-методического обеспечения работы по формированию культурно-языковой компетенции магистрантов.

Третий этап (2015–2016 годы). В соответствии с гипотезой исследования проанализированы итоги экспериментальной работы по формированию культурно-языковой компетенции, доказана эффективность предложенной технологии. Полученные результаты обобщены теоретически, систематизированы, снабжены выводами и рекомендациями и оформлены в виде диссертации.

Положения, выносимые на защиту:

– культурно-языковая компетентность формируется путем освоения системы культурных ценностей через язык и языковые формы; предполагается и освоение знаний о культуре, созданной на национальном языке, и приобретение совокупности специальных навыков использования этих знаний в практической деятельности. Культурно-языковая компетентность определяется способностью выявлять опорные образы текста как его составные компоненты; давать характеристику культурно-языковым единицам текста; делать отбор национально-маркированных единиц, необходимых для речевого оформления фрагмента реальной действительности;

– языковая форма культурно-языковой компетенции филологов – текст; формирование национальной личности на основе трёхязычия, освоение языка и культуры в единстве и взаимосвязи содействует повышению научно-практической ценности учебного процесса. Интегративный анализ художественных текстов рассматривается в работе как важное условие

обеспечения качества профессиональной подготовки магистра филологии.

– культурно-языковая компетенция является составной частью профессиональной компетентности, овладение ею организуется на основе интеграции передового отечественного опыта и новых направлений в международной системе образования. Современный учебный процесс способствует реализации образовательных задач и объективирует грамотные подходы к работе по развитию мышления, совершенствованию речи, овладению культурой труда, повышению способностей и творческого потенциала обучающегося. Оценивание результатов обучения в новых аспектах – основа формирования культурно-языковой компетенции магистрантов с высоким профессионально-интеллектуальным уровнем;

– формирование культурно-языковой компетенции будущих филологов на основе научно-методологических принципов создает условия для выработки культурно-языковых навыков в единстве знания и практики. Концептуальную основу современной системы филологического образования составляют: знание образно-ассоциативной функции языка на основе аксиологизации позиций образования, понимание взаимосвязи аспектов образования, учет принципов последовательности и перспективности в содержании образования; использование свода значимых языковых единиц, стимулирующих оценку эмоций личности (внутренняя и внешняя структура концепта); знание синхронных и диахронных характеристик культурной установки на создание речевых произведений;

– освоение научных знаний, направленное на развитие культурно-языковой компетенции магистранта, требует усовершенствования передовых методов обучения с позиций инновационных технологий. Для этого необходимо широко использовать аксиологические интерактивные методы, содействующие возрастанию профессионально-интеллектуального потенциала обучающихся, развитию их культурно-коммуникативных способностей;

–языковая репрезентация художественного текста, отражающая характер национальной ментальности, осуществляется через различные культурно-языковые единицы, и содержательный план художественного текста проявляется на языковом уровне, что создаёт условия для развития тезауристического фонда, формирования культурно-языковой компетенции.

Апробация исследования. Основные выводы и результаты проведенного исследования представлены в семнадцати работах, опубликованных в международных научных изданиях с ненулевым импакт-фактором: Scopus «Methods of forming lingua-cultural competence in postgraduate education system» («Mediterranean Journal of Social Sciences» (Италия), «Fundamentals of Cognitive Metaphor» (Asian Social Science), Innovative Methods in Education (Biosciences Biotechnology Research Asia (Индия); в изданиях, рекомендованных Комитетом по контролю в сфере образования и науки РК, в сборниках материалов международных конференций научно-практической направленности: «Профессор Қ.Қ.Жұбанов және қазіргі тіл білімі, әдебиеттану және әдістеме саласындағы

ғылыми-әдіснамалық зерттеулер», научно-теоретических «Профессор Ә. Құрышжанұлы және түркі дүниесі. Тіл. Тарих. Руханият», «Академик Ә.Айтбайұлы және мемлекеттік тіл мәселелері», «Тіл-құрал – қуатты күш», «Prospects of world science-2014 of XI international research and practice conference (Украина)».

Структура и содержание исследования. Диссертация состоит из введения, трёх разделов, заключения и списка использованной литературы.

Во введении рассмотрена актуальность исследования, сформулированы цели и задачи, описан его объект и предмет, обозначена гипотеза. В научном аппарате содержатся сведения об этапах и базе проведенного изыскания, определены новизна, теоретическая и практическая значимость исследования, представлены основные положения, выносимые на защиту.

В первом разделе «Научно-теоретические основы формирования культурно-языковой компетенции филологов посредством текста» рассмотрены вопросы культурно-языковой компетенции в современной научно-педагогической парадигме, определяющей взаимообусловленность развития языка и культуры, дана характеристика лингвистическим аспектам формирования культурно-языковой компетенции на основе текстового материала.

Во втором разделе «Методологические основы формирования культурно-языковой компетенции филологов посредством текста» проанализирована философская, психологическая, педагогическая литература по исследуемой проблеме. В результате анализа на основе выводов определена методологическая база формирования культурно-языковой компетенции филологов в учебном процессе на отделении послевузовского образования.

В третьем разделе «Практико-экспериментальная работа по формированию культурно-языковой компетенции магистрантов посредством текста» систематизированы виды анализа художественного текста, содержание форм, методов и средств формирования культурно-языковой компетенции филологов посредством этого типа речевых произведений. Эффективность предлагаемой системы доказана итогами практико-экспериментальной работы.

В заключении на основе результатов исследования сделаны выводы и даны рекомендации.

ANNOTATION

of Mynbayeva Akbilek Pazilkhanovna's PhD dissertation thesis on the theme "The formation of the cultural-linguistic competence of future philology specialists on the basis of the text (in the system of postgraduate education)" submitted to confer for the degree of «Doctor of Philosophy» on the specialty 6D011700 – "Kazakh language and literature"

The relevance of the study. The work on the formation of cultural and language competence of specialists-philologists meet the requirements of modern development of postgraduate education. Formation of cultural and language competence of masters is not only connected with training on new technologies: it is also important philologist's skills, general culture, world view, the formation and development of the linguistic personality. Formation of the students' cultural and linguistic competence by means of texts promotes the development of a comprehensively developed personality mastering the national culture who is aware of the nature and value of cultural heritage.

Cultural and linguistic competence enhances a person's worldview which allows him to express himself actively in his professional activities and to navigate the social, economic and other areas. It also contributes to the spiritual harmony of the individual personality and raising his social awareness. Thus, when there is a need for versatile, energetic, proactive, influential person in the society who can set goals and objectives and to identify ways of achieving them, who takes the responsibility, the value of cultural and language competence of the future specialist will be increased. Analysis of research on this subject has shown that there is no consensus on the concept of "cultural competence" of the individual, there isn't also the scientific definition of the concept "cultural and linguistic competence". Meanwhile, the practice proves that the formation of cultural and language competence is intended to have a positive impact on the development of the individual personality of a student and on the whole educational process.

The president of Kazakhstan N.A. Nazarbayev noted in his message that along with the introduction of techniques and technologies we expand the availability and the quality increase of education for the development of science it is necessary training of qualified specialists. This task requires the improvement of the education system, special activities aimed at the formation of cultural and language competence of future masters of science of philology. The formation of cultural and language competence of the linguists in science who gain huge responsibility for the prosperity of the native language has become one of the most urgent tasks.

Mastering the skills of conceptual work with the text for master students, the acquisition of methodical transformation skills and analysis of original works of art of language style of speech is the main condition for the formation of cultural and language competence. Peculiarity of the text – its imagery, which reflect the national and cultural realities. Language units and discourse of a literary text contribute to the organization of the integration process of the formation of cultural

and language competence of master students which based on their creativity. Since the language of the text differentiated by its different lexical and grammatical originality, significance of the work of postgraduate students, especially in the field of vocational education, no matter what style or was a text, is the ability to see and understand the language of its value. The literary text based on an analysis of its linguistic features contributes to the development of postgraduate students' communication skills.

Issues on formation of cultural and linguistic competence through text have been considered in the works of Russian scientists A.B.Karasik, O.V.Matrovskaya, A.G.Minchenkov, Yu.Yu.Saksonova, G.G.Slyshkin, N.V.Timko, V.N. Telia, V.I.Hayrullin, S.A.Tsirkunova, H.A.Ches, D.E.Ertner. In the works of local scientists: F.Orazbaeva, R.Syzdykova, Zh.Mankeeva, N.Ualy, G.Kosymova, G.Smagulova, G.Sagidollakzy, S.Zhapakova, B.Tleuberdiev, A.Amirbekova, A.Almetova have explored different approaches to the knowledge of the language in linguo-cognitive, linguistic-cultural-cognitive aspects.

The relevance of the formation of cultural and linguistic competence is determined by the works of scientists exploring the issues of communicative competence which provide guidance on the need for a comprehensive review of the problems of language and unity of culture, language and speech. Paying particular attention to the assessment of knowledge from the point of competency, the characteristics of each component should be taken into consideration. Since today the composition of the components of cultural and linguistic competence on the basis of a literary text have not been determined enough. The issues related to the didactic plan of their development haven't been also considered, so that there is a contradiction between the need to develop cultural and linguistic competence and its lack of substantive and methodological support in preparation of philologists in the department of postgraduate education. This contradiction determined the relevance of the research topic **“The formation of the cultural-linguistic competence of future philology specialists on the basis of the text (in the system of postgraduate education)”**.

There is a need for a special research, which will present the theoretical generalization of the components of cultural and linguistic competence and scientific justification has given substantive and methodological support of work on the formation of cultural and language competence of undergraduates during their postgraduate formation.

The object of research: the process of development of the cultural and linguistic competence of philologists in postgraduate education.

Subject of research: methods of the formation of the cultural and linguistic competence of postgraduates on the basis of texts.

The purpose of the research: to determine the basis of scientific and methodological support of work on the formation and improvement of the cultural and linguistic competence as an indicator of the intellectual, professional and cultural level of the individual personality; the creation of methods of their formation in the course of training and experimentally testing its effectiveness.

The objectives of the research:

Задачи исследования:

- to consider the unity of language and culture in the form of modern education and anthropological relevance, to determine the significance of the analysis of cultural and language competence for Kazakh linguo-cultural sphere;
- to organize and describe the components of the cultural and linguistic competence based on the analysis of domestic and foreign literature on the identified subject;
- to determine the methodological basis of texts used in the educational process of postgraduate education for the formation and development of the cultural and linguistic competence of philologists;
- to develop and prepare a program of the elective course "Philology" focused on the formation of cultural and language competence of linguists, raising them on the level of their training;
- approbation of presented teaching methods in practice.

The scientific hypothesis of the research. The importance of cultural and linguistic competence of master students have been increased in the context of the integration of society and science. The thesis defines the aspects and conditions of the formation of cultural and linguistic competence of philologists on the basis of texts. Effective methods of cognitive activity of undergraduates have been systematized and described which is designed to enhance their national identity and to promote the development of the personality with high moral and ethical principles, formed by cultural and linguistic competence. The development of the individual national values on the basis of literary texts requires purposeful work on mastering the knowledge and skills necessary for the professional development involving the competent organization of informative, scientific, educational, informational, intellectual, organizational activity.

The leading idea of the research. Formation of the cultural and linguistic competence of postgraduates on the basis of texts should be considered as one of the intellectual and professional training conditions of the master specialty majoring "Philology", as the system of postgraduate education is organized purposeful process of formation of the professional of the new format.

Methodological and theoretical foundations of the research. The research is carried out on the basis of philosophical, psychological and educational basis for the development of the personality, philosophical and psychological theories of national traditions, psychological and pedagogical concept on the use of national values in the formation of personality, theoretical principles ethnopedagogics, national communication training, theory and practice.

Research methods. Theoretical analysis of the linguistic, philosophical, psychological, pedagogical literature on the researched topic, collection of advanced pedagogical experience, conducting the experiment, the control system of postgraduate education, interviews with postgraduates, surveys, processing of the experimental results and conclusions.

The scientific novelty of the research:

- scientific and methodological basis for the formation of cultural and language competence postgraduates have been reviewed and components of the cultural and linguistic competence have been characterized;
- ideological, social and personal aspects of the formation of cultural and linguistic competence of philologists on the basis of the texts have been defined;
- a model of cultural and language competence philologists on the basis of the texts has been compiled;
- to study and analyze domestic and foreign literature according to their linguistic features, linguo-stylistic and comprehensive analysis of the text, the conceptual model of text analysis;
- the effectiveness of the proposed method has been clarified experimentally.

The theoretical value of the research. The main conclusions of the thesis complements the scientific position of the spheres of linguistics as a cultural linguistics, ethnolinguistics, semantics, stylistics, culture of language. The research work is devoted to research ways of forming the cultural and linguistic competence of philologists in the educational process of postgraduate education on the basis of texts as speech products that have a significant impact on the development of language and thought, language and culture, language and speech.

The practical significance of the research. The results of the research have been argued in the course of pedagogical experiment. the methodology of formation of the cultural and linguistic competence on the basis texts has been developed and put into practice. A program of the course “Literary text: linguistic culture and conceptual analysis” has been compiled. The results of the research can be used at the departments of postgraduate education in the formation of cultural and linguistic competence of the future professionals on the basis of text, as well as at the institutes of professional development of specialists.

The validity of research results is motivated by the research methodology, the effectiveness of the used methods, analysis of scientific papers, the introduction of postgraduate training through the elective course “Literary text: linguistic culture and conceptual analysis” for the specialties of 6M011700 – ‘Kazakh language and literature’ and 6M020500-‘Philology’ in the South Kazakhstan State Pedagogical Institute and the Regional Social and innovative university

Stages of research

The research was conducted in three phases:

The first stage (2013-2014 years). Collected empirical data, conducted first observations analyzed the practice of training postgraduates specialty 6M011700 – ‘Kazakh language and literature’ and 6M020500 -‘Philology’, the philosophical, psychological and pedagogical and methodological literature examined on the researched topic, informative and methodical support of the formation of cultural and language competence philologists.

The second stage (2014-2015). Analyzed approaches to the formation of cultural and linguistic competence in the philological analysis of a literary text set the possibility for further improvement of the areas of research work in

determining the period of pedagogical experiment. The aims and the system forming experiment were defined, scientific-methodological hypothesis of the cultural and linguistic competence in terms of post-graduate training was carried out. The experiential learning was organized focused on the formation of cultural and language competence of postgraduates. The contents of work adjustments were made during the experimental verification, there was an active process of training and methodological support of the work on the formation of cultural and linguistic competence of postgraduates.

The third stage (2015-2016 years). The results of experimental work on the formation of cultural and linguistic competence were analyzed in accordance with the hypothesis of the research and the effectiveness of the proposed technology was proven. The results were verified theoretically and systematically, the dissertation thesis was provided with conclusions and recommendations.

The provisions for the defense:

- cultural and linguistic competence is formed by the development of a system of cultural values through the language and language means; it is assumed that the development of knowledge about the culture created in the national language, and the acquisition of the collection of special skills in the use of this knowledge in practice. Cultural and linguistic competence is determined by the ability to identify reference images of text as its constituent components; to characterize the cultural and linguistic unit of text; to make the selection of the national-marked units required for speech processing fragment of reality;

- language forms of the cultural and linguistic competence of philologists is a text; formation of the national identity is based on trilinguality, language and culture development in unity and interconnection of them promotes scientific and practical value of the training process. Integrative analysis of literary texts is considered in the work as an important condition for ensuring the quality of vocational training Master of Philology.

- cultural and linguistic competence is an integral part of professional competence, mastering it is organized on the basis of integration of advanced domestic experience and new trends in the international education system. Modern educational process contributes to the realization of educational goals and objectifies of competence-based approach on the work of the development of thought, speech improvement, on mastering the culture of work, in improving students' skills and creative potential. Assessment of learning outcomes in the new aspects - the basis of the formation of cultural and linguistic competence of postgraduates with high professional and intellectual level;

-the formation of cultural and linguistic competence of future philologists on the basis of scientific and methodological principles creates the conditions for development of cultural and linguistic skills in the unity of knowledge and practice. The conceptual basis of the modern system of literary education are: knowledge of the figurative-associative function of the language on the basis of positions axiological position of education, understanding of the interconnected aspects of education, taking into account the principles of consistency and availability of the educational content; the use of a set of meaningful linguistic

units, enabling an assessment of the individual emotions (internal and external structure of the concept); knowledge of synchronic and diachronic characteristics of the installation to create cultural works of speech;

- development of scientific knowledge aimed at developing cultural and linguistic competence of a student requires improvement of advanced training methods from the standpoint of innovation. This requires extensive use of axiological interactive methods that will promote the increase of professional-intellectual potential of students, the development of their cultural and communicative abilities;

-linguistic representation of a literary text, which reflects the nature of the national mentality, through a variety of cultural and linguistic units, and meaningful plan of a literary text is shown on the linguistic level, which creates conditions for the development of thesaurus, formation of the cultural and linguistic competence.

Approbation of the research. The main conclusions and results of the research have been presented in seventeen papers published in international scientific journals with zero impact factor journals: Scopus «Methods of forming lingua-cultural competence in postgraduate education system» («Mediterranean Journal of Social Sciences» (Italy), «Fundamentals of Cognitive Metaphor »(Asian Social Science), Innovative Methods in education (Biosciences Biotechnology research Asia (India) and in the journals recommended by the Committee for control of education and science of RK, in collections of materials of international conferences, scientific and practical focus “Professor Kh.Kh.Zhubanov and scientific-methodological research in modern Kazakh linguistics, literature and methodology”, scientific-theoretical “Professor A.Kurishzhanuly and the Turkic world. Language. History. Values ”,”Academician O.Aytbayuly and issues of state language”, " Language means – strong power”.

The structure and content of the research. The thesis consists of an introduction, three chapters, conclusion and bibliography.

The relevance of the research is examined, goals and objectives are set, its object and subject are described and the hypotheses of the research are denoted in the part of introduction. Information about the phases of the research and basis of conducted surveys, the defined novelty, the theoretical and practical significance of the research, the main provisions for the defense are presented in the scientific part.

The first section "Scientific-theoretical bases of formation of cultural and linguistic competence of philologists on the basis of the text" considers the issues of cultural and linguistic competence in modern scientific and pedagogical paradigm that defines the interdependence of language and culture, the characteristic of the linguistic aspects of the formation of cultural and language competence on the basis of text materials.

In the second section "Methodological bases of formation of cultural and linguistic competence of philologists on the basis of the text" the philosophical, psychological, pedagogical literature are analyzed on the topic of the research. As a result based on the analysis of findings methodological basis of

formation of cultural and linguistic competence philologists are identified in the educational process at the department of postgraduate education.

In the third section, "Practical-experimental work on the formation of cultural and linguistic competence of postgraduates on the basis of the text" analysis of a literary text, the contents of the forms, methods and means of the formation of cultural and linguistic competence of philologists are systematized through this type of speech works. The effectiveness of the proposed system was proved by the results of the practical-experimental work.

In conclusion, the results of the research are based on conclusions and recommendations.